

Utdanning i spesialiteten Rus- og avhengighetsmedisin for Helse Førde

Utdanningsvirksomheten skal sørge for at utdanningen av legespesialister skjer innen faglige forsvarlige rammer og på en måte som sikrer 8lstrekkelig kvalitet og gjennomstrømning i utdanningsløpet. Det skal lages en *overordnet utdanningsplan* for den enkelte spesialitet som angir hvordan virksomheten vil sikre at leger i spesialisering kan oppnå læringsmålene. Formålet med den overordna utdanningsplanen for hver av spesialitetene er å beskrive oppbygning og rekkefølge for hele utdanningsløpet i spesialiteten, inkludert spesialiserings- / suppleringsstjeneste.

Spesialitet: Rus- og avhengighetsmedisin

Helse Førde har samorganisert tjenester for tverrfaglig spesialisert behandling (TSB) og psykisk helse for voksne. Dette vil avspeile seg i utdanningsplanene våre for spesialistutdanning innen rus- og avhengighetsmedisin og psykiatri.

Vi meiner slik samorganisering vil stimulere til å lære LIS å forstå rus-lidelser og psykiske lidelser som tilstander som skal ha samtidig fokus både i utredning og behandling. Jf ROP-retningslinja.

Helse Førde har utdanningsveksemd for LIS ved Psykiatrisk klinikk (PSK) i Førde og Tronvik, ved Indre Sogn Psykiatrisenter (ISP) i Sogndal og ved Nordfjord psykiatrisenter (NPS) på Nordfjordeid.

Beskrivelse av utdanningsvirksomheten

Psykiatrisk Klinikk Førde:

Har øyeblikkelig hjelp ansvar for heile Helse Førde sitt opptaksområde (110 000 innbyggere) både innan TSB og psykiatri. Dette vert ivareteke ved akutt døgn eininga som har 15 sengeplasser og er ein lukka sengepost.

Psykiatrisk Klinikk har om lag 215 årsverk herav 13 overlegehjemer, , 6 LIS3 hjemler og

4 LIS1 hjemler. Avdelingen har også treningsterapeuter og musikkterapeut. Også flere Høgskoleutdannende med videreutdanning og master innenfor rus- og spilleavhengighet. To av lege-spesialistene er godkjente spesialister i rus og avhengighetsmedisin

Rus døgn Tronvik:

Rus døgn Tronvik er ein open TSB sengepost med 15 senger, inkludert 3 senger for avrusing, 4 senger til stabilisering og 8 senger til rehabilitering. To av disse er forbeholdt brukerstyrte opphold. Opptaksområdet er heile Helse Vest. Rus døgn Tronvik er lokalisert ved Tronvik i Høyanger Kommune om lag ein time kjøring frå Førde.

Det tilbys utredning og behandling for personer over 18 år med alle typer rusproblemer, også akutt avrusing, Rus døgn Tronvik har særskilt kompetanse i kombinasjonen rus og psykiatri. Medisinsk avrusning tilbys i samarbeid med medisinsk sengepost ved Førde sjukehus og akutt døgn i Førde.

Det tilbys individual psykoterapiterapi, både kognitiv- og psykodynamisk, og gruppebehandling av terapeuter utdannet ved Institutt for Gruppeanalyse og Gruppepsykoterapi (IGA).

Rus døgn har lang erfaring med treningsterapi og dette har sentral plass i behandlingstilbudet.

Brukarmedverknad og pårørende perspektivet er integrert i behandlinga ved Rus døgn Tronvik.

Rus døgn Tronvik er godkjent for opphold eFer § 12 i straffegjennomføringsloven og § 10-4 i helse- om omsorgstjenesteloven.

Avdelingen har 2 hjemler for overlege/legespesialist, 1 LIS3, psykologspesialist, sosionom, ruskonsulent, spesialsykepleier og miljøpersonal. Det er ansatt erfaringskonsulent i 100% s8lling.

Rus døgn Tronvik har tverrfagleg samansett personalgruppe med legespesialist, psykologspesialist, LIS, sosionom, ruskonsulent, spesialsykepleier, helsesportpedagog og miljøpersonal.

Det er igangsett arbeid med utviding til totalt 20 sengeplasser i løpet av 2023.

TSB poliklinikk/LAR:

Allmenn psykiatrisk poliklinikk har kompetanse innen kognitiv/metakognitiv terapi, psykodynamisk behandling, emosjonsfokuseret terapi, traumebehandling, og mentaliseringsbasert terapi. TSB poliklinikk er organisatorisk fullintegrert i allmenpsykiatrisk poliklinikk.

I LAR gis det både substitusjonbehandlingen og behandling av pasientens øvrige rus og avhengighetsproblematikk. Dette inkluderer nedtrapping av benzodiazepiner og opiater samt vurdering av behandlingsnivå. Det utføres også kartlegging og utredning av pasienter i LAR samt oppfølging av somatiske helseplager og komorbide psykiske plager.

TSB poliklinikk tilbyr individuell psykoterapi og tilpasset psykofarmakologisk behandling for pasienter med ruslidelser. TSB poliklinikken er ansvarlig for LAR behandlingen for kommuner i Sunnfjord regionen og Ytre Sogn med om lag 52000 innbyggere. Det er pr dd vel 80 pasienter i LAR tiltak i Helse Førde.

Det tilbys veiledning og støtte til pårørende.

TSB poliklinikk har ruskoordinator, flere ruskonsulenter og overlege med spesialitet både innen rus – og avhengighetsmedisin og voksenpsykiatri.

ADHD utredning og oppfølging både individuelt og gruppe. Her er uttalt samarbeid med fastlege og førstelinjetjenesten.

Ved DPS Dag er det ansatt egen sykepleier med ansvar for polikliniske depotinjeksjoner, inkludert Buvidal injeksjoner i LAR.

I Førde har avdelingen 3 sengeposter. Akutt døgn med øh-plikt VOP i heile Helse Førde med 15 sengeplasser, Dps døgn med 15 døgnplasser (hvor 2 plasser er brukerstyrte), Dps psykose med 8 døgnplasser og sikkerhetspost med 3 døgnplasser.

Psykiatrisk Klinikk har allmennpsykiatriske poliklinikker i Førde og Florø, med felles seksjonsleder lokalisert i Førde. Det er etablert ambulant psykoseteam (OP-team) med fokus på psykoselidelser og komorbide rusavhengighetstilstander.

Psykiatrisk Klinikk er delaktig i utdanning av legestudenter ved Universitetet i Bergen (UiB) og mottok kvart semester 6 medisinstudenter i klinisk praksis.

Indre Sogn Psykiatrisenter:

ISP er Indre Sogn sitt distriktpsikiatriske senter (DPS). Nedslagsfeltet omfatter omlag 27 000 innbyggere og er lokalisert i Sogndal.

ISP består av en døgnpost med 13 sengeplasser og som er godkjent for tvang, et ambulant team for rehabilitering av langtidssyke og en allmennpsykiatrisk poliklinikk hvor TSB er integrert.

TSB poliklinikk:

Organisatorisk fullintegrert i allmennpsykiatrisk poliklinikk. Det tilbys individuell psykoterapi og tilpasset psykofarmakologisk behandling for pasienter med ruslidelser. TSB poliklinikken er ansvarlig for LAR behandlingen i Indre Sogn. Har 2 ruskonsulenter og overlege ansvarlig for LAR. Fungerer som TSB vurderingsenhet, og gjør vurderinger av hvilket omsorgsnivå nyhenviste pasienter skal få behandling i (kommunal omsorg, poliklinikk, rusinstitusjon). Således er det nødvendig med et tett samarbeid med de ulike rusinstitusjonene i Helse Vest.

Nordfjord psykiatrisenter:

Opptaksområdet er de fire kommunene i Nordfjord med i underkant av 30 000 innbyggere. Senteret har flere godkjente veiledere i kognitiv terapi og interpersonlig psykoterapi. Mange terapeuter og miljøpersonale har innføringsseminar i kognitiv terapi og SEPREP. Det tilbys dialekisk adferdsterapi, emosjonsfokuset behandling, traumeterapi og langvarig, relasjonsorientert oppfølging.

Senteret tar hvert semester imot to medisinstudenter fra UiB.

Seksjon rus:

Har 10 plasser. To av disse er forbeholdt brukerstyrte opphold, en plass til akutte avrusingsforløp for alkoholavhengige. Seksjonen har overlege som er spesialist i psykiatri og rus- og avhengighetsmedisin, psykolog, LIS, sosionom, helsesportpedagog, spesialsykepleiere og miljøpersonell. Det tilbys behandling for personer over 18 år med alle typer rusproblemer, også akutt avrusing, og posten har spesiell kompetanse i kombinasjonen rus og psykiatri. Medisinsk avrusning tilbys i samarbeid med Medisinsk sengepost ved Nordfjord sykehus. Seksjonen er godkjent for opphold etter § 12 i straffegjennomføringsloven og § 10-4 i helse- om omsorgstjenesteloven.

Seksjon dag:

Består av voksenpsykiatrisk poliklinikk, ambulant team med døgnvakt og FACT-team som blir drevet sammen med vertskommunen. Voksenpsykiatrisk poliklinikk har overlege, LIS, psykolog, sosionom, spesialsykepleier og spesialkonsulenter for rus. TSB er fullintegrert i allmenpsykiatrisk poliklinikk. Det tilbys individuell psykoterapi og tilpasset psykofarmakologisk behandling for pasienter med ruslidelser. Poliklinikken har omfattende erfaring med å behandle patologisk spillelidenskap og er ansvarlig for LAR i Nordfjord. Fungerer som vurderingsenhet og vurderer på hvilket omsorgsnivå nyhenviste pasienter skal få behandling (kommunal omsorg, poliklinikk, rusinstitusjon). Tett samarbeid med kommunene og de ulike rusinstitusjonene i Helse Vest.

Beskrivelse av utdanningsløpene

LIS3 vil innenfor rusbehandlingen bli del av et arbeidsfellesskap sammen med pasienten, primærkontakter og koordinator. I tillegg til god samhandling med kommunehelsetjenesten, NAV, fastlege, øvrige tjenesteytere og pårørende. Pasienten sine individuelle behov og mål er grunnlaget for behandlingen. Ved å ta utgangspunkt i daglige gjøremål, pasienten sine egne mål og utfordringer, og situasjoner som oppstår i fellesskapet, jobber man systematisk og målrettet mot

endring. Fysisk aktivitet er en viktig del av behandlingen og det blir lagt vekt på individuell tilrettelegging.

All tjeneste for LIS3 vil foregå i utdanningsstilling ved godkjent utdanningsinstitusjon. Legen vil få opplæring i å beherske behandling av pasienter med alle typer rus- og avhengighetsproblematikk. Det vil være krav om full deltagelse i avdelingens vaktplan. Tjenestegjør man ved en avdeling/enhet med vaktordning, må man gjennom hele tjenesteperioden delta i vaktordningen for å få tjenesten godkjent som spesialistutdanning.

LIS3 gis 1 times ukentlig klinisk veiledning i TSB av veileder med godkjent spesialitet i rus- og avhengighetsmedisin. I tillegg vil det gis minst 30 timer spesialisert terapiveiledning av veileder med særskilt kompetanse innen valgfri, spesifikk terapiform under den kliniske tjenesten i TSB. Helse Førde har godkjente psykoterapiveiledere innen psykodynamisk- og kognitiv psykoterapi.

LIS3 kan starte i alle avdelinger og rotere rundt i de forskjellige avdelingene når det er ledig og hensiktsmessig ut fra oppnådde læringsmål. Det er lagt opp til en rotasjonsordning som gjør at spesialiteten kan fullføres i løpet av 5-6 år. Hovedarenaen for utdanningen i rus- og avhengighetsmedisin vil være ved avdeling for rusbehandling. I tillegg skal LIS tjenestegjøre ved psykiatrisk avdeling.

Hvilke læringsarenaer i Helse Førde kan tilby læringsmålene:

- Samtlige læringsmål i spesialiteten rus- og avhengighetsmedisin kan oppfylles ved rotasjon på de ulike avdelingene innad ved Psykiatrisk klinikk.
- Samtlige læringsmål i spesialiteten kan oppfylles ved rotasjon på de ulike avdelingene innad ved Nordfjord psykiatrisenter.
- Ved Indre Sogn Psykiatrisenter kan det pt ikke oppnås læringsmål innenfor TSB da det ikke er tilsett spesialist i rus og avhengighetsmedisin.

Vanlig minimumsvarighet på tjenesten er

5 års tjeneste:

3 ½ års tjeneste innen tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)

½ års voksenpsykiatrisk tjeneste

1 års annen relevant tjeneste

Nærmere beskrivelse av tjenesten:

- 3 ½ års tjeneste i tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB)

- 1 år i avdeling/enhet for avrusning: Tjenesten vil inneholde akuttvurderinger, diagnostisering og abstinensbehandling av pasienter.
 - ½ år i døgnenhet for tverrfaglig spesialisert rusbehandling: Tjenesten vil inneholde utredning, behandling og rehabilitering av pasienter.
 - 1 år i poliklinikk: Tjenesten vil tilby behandling til pasienter som bruker forskjellige typer rusmidler. Tjenesten vil innebære utredning, diagnostisering og behandling og *vil inkludere oppfølging av LAR-pasienter over minimum 3 måneder.*
 - 1 år valgfri tjeneste: Tjeneste i valgfri avdeling eller poliklinikk innen TSB. Den valgfrie tjenesten i TSB kan erstattes helt eller delvis med tjeneste i kommunalt rustiltak (feltpleie, kommunal substitusjonsbehandling, akutt mottak døgn, fengselshelsetjeneste og tilsvarende), men med veiledning av spesialist i rus- og avhengighetsmedisin.
- ½ års tjeneste i voksenpsykiatri
 - Tjenesten kan være på akuttavdeling, DPS sengepost (allmenpsykiatrisk avdeling eller psykose) eller lokal sikkerhetsavdeling.
 - 1 års annen relevant tjeneste – det skal velges to av de tre alternativene nedenfor:
 - ½ års sykehustjeneste på somatisk eller farmakologisk avdeling: *Generell indremedisinsk, infeksjonsmedisinsk, nevrologisk eller pediatrik avdeling*
 - ½ års sykehustjeneste i voksenpsykiatri eller i barne- og ungdomspsykiatri (døgn eller poliklinikk)
 - ½ år som fastlege

Psykiatrisk Klinikk :

Rus døgn Tronvik

All behandling skal være:

- Individuell og målrettet
- fokusert på brukermedvirkning og pårørende

- forankret i vitenskapelige dokumenterte metoder og nasjonale faglige retningslinjer

Målgruppen er personer over 18 år med rusrelaterte skader/lidelser etter bruk av ulike rusmidler og som har psykiske lidelse, pasienter knyttet til §12 i lov om straffegjennomføring og LAR.

Det tilbys miljøterapi, medikamentell behandling, treningsterapi og gruppeterapi. Døgnposten har sterkt fokus på brukermedvirkning. Gjennom hele oppholdet får pasientene være medansvarlig for egen behandling. Motivasjon hos pasienten for å gjøre noe med rusproblemene er viktig for å nå målene. Pårørende fokuset er satt i system.

Behandlingen på Rus døgn Tronvik er delt inn i 3 faser:

Avrusning: Prosessen som fjerner giftstoffene fra kroppen, 2-4 ukers varighet.

Stabilisering: Beholde oppnådd endring og forberedelse til å mestre tilværelsen uten rusmidler over tid, 4-6 ukers varighet. Utrede uavklarte og komorbide tilstander.

Rehabilitering: Den endringsprosess som skal til for at en pasient med ruslidelse skal oppnå best mulig funksjons- og mestringsevne, selvstendighet og være sosialt deltakende i samfunnet.

I løpet av rotasjon på Psykiatrisk Klinikk vil LIS få erfaring med og kunne skille mellom rusutløste psykiske lidelser og primære psykiske lidelser som forsterkes eller endres av rusmidler, kunnskap om bruk av psykofarmaka og rusmidler, behandling av smerter, søvnvansker og angst. Monitorering, forebygging og behandling av abstinenssymptomer og delirium tremens/delir, i tillegg oppfølging av somatiske sykdommer og skadevirkninger relatert til alkoholbruk, samt rusmiddelbruk under svangerskap. Sjølvstendig kunne vurdere og igangsette adekvate behandlingstiltak i abstinensfase.

Poliklinisk oppfølging av LAR pasienter. Inkludert regelmessige møter med kommune og bruker, hvor LAR-ansvarlig lege deltar.

TSB poliklinikk har egne spesialkonsulenter som sammen med LIS tilbyr tilsynsordning for pasienter innlagt på medisinsk avdeling. Dette inkluderer ruspasienter som innlegges medisinsk avdeling for akutte intoksikasjoner.

TSB poliklinikk har veilederfunksjon overfor kommunene i rusomsorgen og LAR, i tillegg til veiledning i forhold til tvang iht. helse og omsorgstjenesteloven.

Ruskoordinator med ansvar for kartlegging, oppfølging og veiledning av pasienter innenfor TSB. Koordinatorrolle i samband med individuell plan.

Akutt døgn eninga

Akuttposten tilbyr allmenpsykiatrisk vurdering, diagnostisering, stabilisering og behandling. De tilstander som i hovedsak vil trenge akutt hjelp er psykoser, dype depresjoner, selvmordstruede pasienter og akutte kriser. Akutt døgn tilbyr også akutt avrusning både direkte og i nært samarbeid med somatiske avdelinger ved sjukehuset. Akutt døgn er pekt ut av Helse Vest til å ta imot pasienter etter helse- og omsorgstjenesteloven §§ 10-2 og 10-3.

Dps døgn allmenn

Avdelingen tilbyr behandling av psykoser, depresjoner, bipolare lidelser, angstlidelser og spiseforstyrrelser. Er godkjent for tvunget psykisk helsevern. Behandlingen følger nasjonale faglige retningslinjer. Brukermedvirkning står sentralt og det er lagt vekt på individuelt tilpasset fysisk aktivitet og trening. Avdelingen tilbyr heldøgn nedtrapping av vanedannende medikamenter når dette ikke kan skje poliklinisk eller kommunalt. I tillegg stabilisering av pasienter som har vært innlagt akuttavdeling for akutt avrusning og som skal utredes for psykiske symptomer eller er i påvente av videre opphold ved rusenhet.

Dps døgn psykose og sikkerhetspost

Har spesifikk kompetanse innenfor utredning og oppfølging av psykoselidelser, samt oppfølging av sikkerhetspasienter og vurdering av voldsrisko. Pasienter på disse avdelingene kan ha pågående eller tidligere rusproblemer.

**Kliniske temaer (bolker av læringsmål) man jobber med ved læringsarena
Psykiatrisk Klinikk og de ulike tjenestesteder/avdelinger, samt
spesialiseringsperioder – angik med læringsmål, avdeling og varighet:**

Tid av utdanningen	Læringsarena	Tjeneste i spesialiteten	Avdeling/seksjon	Læringsmål
1 år	Psykiatrisk klinikk	Akuttvurdering, diagnostisering og abstinertbehandling. Avrusning fra alkohol, medikamenter og illegale rusmidler.	6 mnd Rus døgn Tronvik. 6 mnd Akutt døgn (VOP).	RUS 01, 02, 03, 04, 13, 14, 15, 16, 18, 22, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59
6 mnd	Psykiatrisk klinikk	Døgnetenhet for TSB. Utredning, behandling og rehabilitering.	Rus døgn Tronvik	RUS 01, 02, 03, 04, 05, 06, 07, 08, 09, 10, 11, 12, 29, 31, 60, 61
1 år	Psykiatrisk klinikk	TSB poliklinikk: Utredning, diagnostisering og behandling av pasienter som bruker ulike typer rusmidler. Inkl. 3 mnd i LAR poliklinikk.	TSB poliklinikk	RUS 01, 02, 03, 04, 05, 06, 07, 08, 09, 10, 11, 12, 29, 31, 60, 61

Tid av utdanningen	Læringsarena	Tjeneste i spesialiteten	Avdeling/seksjon	Læringsmål
--------------------	--------------	--------------------------	------------------	------------

1 år	Psykiatrisk klinikk	Tjeneste i valgfri avdeling eller poliklinikk innen TSB.	TSB poliklinikk eller Rus døgn Tronvik. Kan erstattes helt eller delvis med tjeneste i kommunalt rustiltak (feltpleie, kommunal substitusjonsbehandling, akutttiltak døgn, fengselshelsetjeneste og tilsvarende), med veiledning fra spesialist i rus- og avhengighetsmedisin	
6 mnd	Psykiatrisk klinikk	Tjeneste i voksenpsykiatri	6 mnd kan fordeles på Akutt døgn, Dps døgn allmenn, Dps døgn psykose og sikkerhet eller Dps dag/VOP poliklinikk (Minimum 3 mnd ved hver valgte avdeling)	RUS 37, 38, 39, 42, 43, 44
Tid av utdanningen	Læringsarena	Tjeneste i spesialiteten	Avdeling/seksjon	Læringsmål

1 år	Psykiatrisk klinikk	Annen relevant tjeneste.	Det skal velges to av tre følgende alternativer:	RUS 15, 33, 34, 65, 70
	Førde Sentralsykehus		6 mnd innen Allmenmedisin	
	Lærdal Sykehus		6 mnd sykehustjeneste i indremedisin, pediatri, klinisk farmakologi eller nevrologi	
	Nordfjord sykehus			
	Allmennpraksis i kommunen		6 mnd innen voksenpsykiatri eller barne - og ungdomspsyk. (Døgnavdeling eller poliklinikk)	

Indre Sogn Psykiatrisenter:

Indre Sogn psykiatrisenter er godkjent utdanningsinstitusjon i psykiatri (poliklinikk allmennpsykiatri, rehabilitering av langtidssyke med alvorlige sinnslidelser).

Døgnposten tar imot pasienter med rusproblematikk, men har ikke noe spesialisert heldøgn tilbud innenfor rusbehandling.

TSB teamet i poliklinikken behandler pasienter med rusvansker. TSB teamet består per august 2022 av overlege/spesialist i psykiatri og to spesialkonsulenter, hvor den ene konsulenten er sosionom og den andre er sykepleier.

TSB teamet har ansvar for all LAR behandling i Indre Sogn. Pasientene får utredning, individuell psykoterapi og farmakoterapi. TSB teamet tar imot pasienten på poliklinikken, men reiser også mye ut til kommunene og til Vik fengsel. Teamet samarbeider med somatisk sykehus, pårørende, fagpersoner og faggrupper i

kommunene - i tillegg til samarbeid med NAV, kommunal psykiatritjeneste, arbeidsgivere og andre aktører.

Ruspasienter får tilbud om ruskartlegging, poliklinisk avrusning hvis mulig, abstinensbehandling. Bistand til søknad om innleggelse ved rusinstitusjoner andre steder. Pasientene får også tilbud om kartlegging og oppstart i LAR og all nødvendig oppfølging knyttet til LAR.

Pasienter som blir innlagt på Indre Sogn Psykiatrisenter sin døgnavdeling, har vanligvis andre psykiske lidelser, og ikke rusrelaterte diagnoser som innleggelsesindikasjon. Ved samtidig behov for rusbehandling så vil døgnavdelingen kunne samarbeide med ruskonsulent og overlege innenfor TSB.

Per november 2022 har Indre Sogn Psykiatrisenter ikke ansatt spesialist i rus- og avhengighetsmedisin, og dermed ikke LIS3 i utdanningen innenfor rus- og avhengighetsmedisin. LIS3 i spesialisering innen voksenpsykiatri får tilbud om å delta i TSB sin virksomhet ved poliklinikk.

Nordfjord psykiatrisenter:

Nordfjord psykiatrisenter er godkjent utdanningsinstitusjon i psykiatri (poliklinikk allmennpsykiatri, rehabilitering av langtidssyke med alvorlige sinnslidelser, fordypning i rus- og avhengighetsmedisin).

Med hensyn til læringsmålene for avrusning, så vil disse bli oppfylt ved tjeneste på Nordfjord psykiatrisenter. Avdelingen tar imot alle pasientkategorier for avrusning. Medisinsk avrusning fra alkohol der det er fare for alvorlige somatiske komplikasjoner, blir gjennomført i samarbeid med lokalsykehuset som er samlokalisert med senteret. Det er utarbeidet en egen pasientløype for akutt avrusning fra alkohol som sikrer et koordinert forløp, også når pasienten må akutt innlegges i Medisinsk avdeling.

Lege i spesialisering vil få delta i både ruskartlegging, akuttvurderinger, avrusning, abstinensbehandling, stabilisering - oppstart - avslutning og skifte av medikament i LAR, utredning av samtidige somatiske og psykiatriske lidelser, psykoterapeutisk og farmakologisk behandling, tverrfaglig rehabilitering, deltaking i tverrfaglige og tverretatlige samarbeidsmøter og ansvarsgrupper, samhandling med den kommunale helse- og sosialtjenesten og samarbeid i tverrfaglige team. Ved Nordfjord psykiatrisenter vil LIS også få erfaring fra drift av FACT-team og langvarig poliklinisk oppfølging av rusavhengige.

LIS vil få delta i formalisert samhandling med kommunene på systemnivå ved å delta i felles undervisning og opplæring, spesialistenes konsultasjonsdager i kommunene og formelle, årlige samhandlingsmøter med kommunene i opptaksområdet.

LIS få erfaring fra samarbeid med frivillige organisasjoner som Rusettervernet i Sogn og Fjordane, som har møter på psykiatrisenteret, og Møteplassen – et tilbud til pårørende som blir drevet i samarbeid med Landsforeningen for pårørende innen psykisk helse.

Generelt om klinisk tjeneste i rus- og avhengighetsmedisin:

Ved ansettelse vil LIS3 lage individuell utdanningsplan sammen med veileder og utdanningsansvarlig overlege. Rotasjon innad eller på tvers av de ulike læringsarenaer i helseforetaket vil ivareta krav til oppnåelse av samtlige læringsmål i spesialiteten rus- og avhengighetsmedisin.

LIS i Helse Førde deltar digitalt på obligatorisk LIS-undervisning ved Avdeling for rusmedisin (AFR), Helse Bergen. Ut over dette foreligger det ingen formelle utvekslingsavtaler med læringsarenaer utenfor helseforetaket sidan tjeneste utenfor helseforetaket ikke er et krav og samtlige læringsmål kan oppnås ved læringsarena innenfor Helse Førde.

Det er en målsetning at LIS skal ha vært innom sengepost før tjeneste på poliklinikk. Lege i spesialisering deltar i alt slags klinisk arbeid.

LIS sitt utdanningsløp følger krav til oppnåelse av læringsmål i kompetanseplan. Det blir gitt god innføring i helse- og omsorgstjenesteloven, gjennomføringsforskriften, psykisk helsevernloven og andre lover og forskrifter. Tjenesten inkluderer konsultasjonstjeneste overfor bl.a.: somatiske avdelinger, legevakt, AMK, fastleger/ kommunal helsetjeneste, NAV, barnevernet, politi og de ulike institusjonene i helseforetaket.

Ved Psykiatrisk Klinikk Førde blir tilsyn i somatisk avdeling gjennomført på Førde Sentralsjukehus. Ved Nordfjord psykiatrisenter blir tilsyn i somatisk avdeling gjennomført på Nordfjord sjukehus. For Indre Sogn Psykiatrisenter, så vil læringsmål for tilsyn i somatisk avdeling oppnås i forbindelse med tjenestegjøring på Psykiatrisk Klinikk Førde eller Nordfjord psykiatrisenter.

PSK Akutt døgnet er pekt ut av Helse Vest til å ta imot pasienter etter helse- og omsorgstjenesteloven §§ 10-2 og 10-3. PSK Rus døgnet Tronvik og Seksjon rus ved Nordfjord psykiatrisenter er begge pekt ut av Helse Vest til å ta imot pasienter etter helse- og omsorgstjenesteloven § 10.4. Seksjonene tar også imot pasienter etter § 12 i straffegjennomføringsloven.

LIS vil på samtlige arenaer oppnå læringsmål innen samhandling med pasient, pårørende og kommunal helse- og sosialtjeneste. I tillegg erfaring med å gi skriftelige rapporter til offentlige instanser.

Ved PSK deltar LIS på to ukentlige vaktmøter - hvor overleger og LIS som går i vakt - kan få tilstrekkelig informasjon til å utføre vaktarbeidet og samtidig oppnå nødvendig opplæring. LIS deltar også på tverrfaglige behandlings- og refleksjonsmøter ved sengepostene og poliklinikkene.

Ved NPS deltar LIS i daglige gjennomganger av alle pasientsaker og to ukentlige møter for leger og psykologer. Her blir ny forskning og ulike faglige problemstillinger diskutert. Det er anledning til å ta opp kliniske saker en arbeider med i et støttende kollegium som gir tverrfaglige innspill og hjelp til å håndtere utfordrende saker.

Ved ISP deltar LIS flere ganger i uken på tverrfaglige møter hvor alle pasientsaker gjennomgås. LIS deltar i inntaksmøter med rettighetsvurderinger og på møter i TSB team.

Undervisning/fordypning:

LIS ved alle læringsarenaene får satt av tid til faglig fordypning hver uke. Deltakelse på kurs etter behov og interesse. Det kan legges til rette for forskning og forskningsveiledning.

LIS deltar i ukentlig internundervisning ved sengepostene eller poliklinikk og kan delta på Førde Sentralsykehus sine medisinskfaglige «Fredagsmøter» annenhver uke.

I tillegg deltar LIS i rus- og avhengighetsmedisin, på obligatoriske LIS seminar i voksenpsykiatri, som gjennomføres i Førde ca. hver 2 uke og som er felles for LIS ved PSK, NPS og ISP. Det er tidligere søkt om og innvilget dispensasjon for denne ordningen, siden lang reisevei fra Nordfjord og Sogndal, gjør det vanskelig å samordne ukentlige LIS seminar. Det er lagt opp til at LIS har en aktiv deltakelse i planlegging og gjennomføring av LIS seminar. Rusfaglige emner er regelmessig på programmet. Deltakelse i seminaret sikrer at LIS i rus- og avhengighetsmedisin oppfyller læringsmålene som gjelder psykisk helsevern.

LIS i Helse Førde deltar digitalt på obligatorisk LIS-undervisning ved Avdeling for rusmedisin (AFR), Helse Bergen.

Ved samtlige læringsarenaer har LIS tilgang på oppdatert faglitteratur. Digitale oppslagsverk som Helsebiblioteket, Norske elektronisk legehåndbok, Medline og Pubmed er enkelt tilgjengelig på alle datamaskiner knyttet til intranettet. Ved behov kan artikler enkelt fås ved å kontakte bibliotekar ved Førde Sentralsykehus. Bibliotekar kjøper inn artiklene som ønskes.

LIS har tilgang på kontor med møbler, bokplass og datamaskin m/tilknyttet utstyr. Det er tilgang på Skype og videokonferanse/telemedisin. Overleger og LIS har kontor i

samme lokale, og det er lagt godt til rette for tett samhandling og ad hoc kontakt mellom overlege og LIS.

Introduksjon av nye LIS

Ny LIS vil tas imot av seksjonsleder for å introduseres til klinikken - organisasjon/avdelinger, lokal omvisning. Vil få tildelt kompetanseplan, klinisk veileder, utarbeidd utdanningsplan og gjort kjent med virksomhetens overordnede utdanningsløp og gjennomgang av avdelingens utdanningsprogram. Gjennomføre e-læringsverktøy for nyansatte (bl.a. modulen: «Ny tilsatt lege»). Seminar for innføring i suicidalrisikovurdering. Kursing i Meona og pakkeforløp. Informasjon om tillitsvalgtapparatet og støttekollegaordning.

Supervisjon, veiledning og faglig utvikling:

Supervisjon i det kliniske arbeidet vil foregå ved at LIS følges opp av spesialist. LIS vil ha tilgjengelig spesialist i rus- og avhengighetsmedisin og får tilstrekkelig supervisjon tilpasset sitt kompetansenivå ved tverrfaglig pre-visit på avdelingen, postarbeid, poliklinikk, praktiske prosedyrer og vaktjeneste. Supervisjon vil bli gitt av klinikkens spesialister, men vil i enkelte tilfeller også kunne gis av andre spesialister (vaktarbeid) eller LIS med høyere kompetanse. Supervisjon vil være hovedfokus for den formative vurderingen. Avdelingen vil arbeide for at alle leger utvikler bedre kompetanse på supervisjon av LIS i tråd med de anbefalinger som utarbeides i Helsedirektoratets veiledere for supervisjon, veiledning og kompetansevurdering.

Veiledning:

Alle LIS får tildelt individuell veileder ved ansettelse og første møte med veileder skal finne sted så snart som mulig og senest innen 3 uker etter at LIS har begynt. Det er krav om 1 ukentlig time *klinisk veiledning* med spesialist i rus- og avhengighetsmedisin gjennom hele utdanningsløpet. Denne skal helst gis av overlege på samme post som LIS 3 arbeider. Ved skifte av arbeidssted tildeles LIS 3 klinisk veileder som er overlege på nytt arbeidssted. I tillegg kommer ad hoc veiledning, som nå defineres som supervisjon.

For LIS i rus- og avhengighetsmedisin, så er det i tillegg til klinisk veiledning anbefalt *minimum 30 timer strukturert psykoterapiveiledning*, med godkjent psykoterapiveileder. Psykoterapiveiledningen kan gjennomføres individuelt eller i grupper, jfr. læringsmålene 25, 26, 27, 28. Helse Førde har fast ansatte og godkjente psykoterapiveiledere, som sikrer at kravene til psykoterapiveiledning blir oppfylt. Psykoterapiveileder blir tildelt i starten av utdanningsforløpet og LIS vil lett oppnå minimumsantallet på 30 timer.

I de første møtene gjør veileder seg kjent med kandidaten og hans/hennes bakgrunn, og man gjennomgår individuell utdanningsplan. Virksomhetens overordnede utdanningsløp gjøres kjent for kandidaten ved å gå gjennom avdelingens utdanningsprogram. Innholdet i den individuelle kliniske veiledningen inkluderer bl.a.: Hvordan følges utdanningsplanen med progresjon og godkjenninger i kompetanseportalen? Hvordan oppleves de faglige utordringene? Oppnås praktiske ferdigheter? Hvordan benyttes fordypning og opplæring ved siden av den kliniske virksomheten? Hvordan er samarbeidet med kolleger og andre faggrupper? Det gis videre plass til refleksjon over egen rolle som lege, støtte i vanskelige situasjoner og annet.

Helse Førde har etablert tverrfagleg gruppeveiledning med minimum 4 møter pr år. Her møtest LIS fra ulike spesialiteter og man vil få dekket mange av de felles kompetansemålene som er gjeldende for spesialistutdanning av leger.

LIS i rus- og avhengighetsmedisin får jobbet selvstendig under regelmessig veiledning og supervisjon av overlege som er spesialist i rus- og avhengighetsmedisin. De mottar, fra første arbeidsuke, fast ukentlig veiledning av spesialist i faget.

Kliniske veiledere vil tilbys og forventes å ha gjennomført veilederkurs for veiledning av LIS.

Faglig utvikling:

Det er opprettet en regional komitè for supervisjon, veiledning og kompetansevurdering for LIS i Helse Vest. Gruppen har medlemmer fra alle Helseforetak i regionen og vil arbeide for å harmonisere veilederutdanningen regionalt og nasjonalt. De enkelte helseforetakene vil gjennomføre veilederkurs og derved legge til rette for at veiledere får formell kompetanse i veiledningsmetodikk og vurderingskompetanse. Det vil ta tid å utvikle og gjennomføre gode kurs i veiledningspedagogikk i Helseforetakene, slik at spesialister og LIS får den nødvendige kompetansen som er beskrevet i læringsmålene i FKM og i veileder til veilederutdanning som er utarbeidet. De utdanningsansvarlige overleger vil inngå i et regionalt nettverk (skal utarbeides) som bidrar til at de forbedrer sine kvalifikasjoner og kompetanse innenfor utdanningsområdet. Utdanningsansvarlig overlege har ansvar for å bidra til kompetanseoverføring til alle leger i egen avdeling. Utdanningsvirksomhetene vil ta utgangspunkt i Helsedirektoratets veiledning i vurdering av LIS slik at kvalitativt gode og etterprøvbare vurderinger blir utviklet i årene som kommer.

Vurdering og dokumentasjon av oppnådde læringsmål

Leder (ansvarshavende) har ansvaret for at læringsmålene godkjennes. Oppgaven kan imidlertid delegeres til utdanningsansvarlig overlege eller andre (et evalueringskollegium) slik at læringsaktiviteter og læringsmål godkjennes fortløpende. Ved å legge til rette for at flere deltar i kompetansevurderingen av LIS sikres likebehandling.

For å bidra til måloppnåelse vil LIS evalueres fortløpende i det kliniske arbeidet. Utdanningsutvalget vil ha det overordnede ansvaret for å følge regelmessig opp progresjonen av utdannelsen ved å innkalle til og gjennomføre halvårslige evalueringer med deltakelse av LIS 3, klinisk veileder, psykoterapiveileder og leder. Det vil også arrangeres korte møter i forkant av halvårsevalueringene med LIS 3, leder, og klinisk veileder for å sikre en helhetlig evaluering av LIS 3, samt synliggjøre utdanningens krav og vilkår. Halvårs- evalueringene fungerer som evalueringskollegium, og alle oppnådde læringsmål vil fortløpende dokumenteres i kompetanseportalen.

Teoretisk undervisning

Utdanningsutvalget er ansvarlig for å planlegge og tilrettelegge den teoretiske undervisningen for LIS. Det settes opp et program for vår- og høstsemesteret hvert år hvor det benyttes både interne og eksterne forelesere. LIS i Helse Førde deltar digitalt på obligatorisk LIS-undervisning ved Avdeling for rusmedisin (AFR), Helse Bergen.

Deltakelse på undervisningen er obligatorisk og LIS har krav på å fritas fra sin vanlige tjeneste.

Ved fravær fra obligatorisk undervisning, så gjennomfører LIS selvstudie av det teoretiske innholdet og presenterer en skriftelig rapport som gjennomgås sammen med veileder.

I tillegg til vår- og høstsemestre med obligatorisk LIS undervisning, så har de ulike læringsarenaene faste ukentlige internundervisninger hvor LIS deltar.

Ved deltakelse på obligatorisk LIS undervisning og ukentlig internundervisningen, så oppfyller LIS kravet teoretisk undervisning. Innhold i undervisningen velges ut på bakgrunn av læringsmålene som LIS skal oppnå og følger en rotasjonsplan innenfor tema som affektive lidelser, psykoselidelser, psykofarmakologi, traumer, personlighetsforstyrrelser, etikk/grunnlagsproblematikk m.m.

Felles kompetansemål (FKM)

Felles kompetansemøduler (FKM) består av et sett av læringsmål, som strekker seg gjennom hele utdanningsforløpet til den enkelte lege i spesialisering (LIS).

Læringsmålene dekker et grunnleggende sett av kompetanser alle leger må ha for å fungere optimalt i legerollen. FKM læringsmålene er inndelt i følgende områder:

Etikk (FKM-LM-04)

Forebygging

Forskningsforståelse (FKM-LM-13)

Kommunikasjon (FKM-LM-19 8l FKM-LM-23)

Kunnskapshåndtering (FKM-LM-32 8l FKM-LM-34)

Kvalitet og pasientsikkerhet (FKM-LM-41 8l FKM-LM-47)

Loverk (FKM-LM-46 8l FKM-LM-47)

Pasient- og brukervedvirkning (FKM-LM-51)

Pasient- og pårørende opplæring (FKM-LM-55)

Samhandling (FKM-LM-59 8l 60)

Systemforståelse, organisasjonsutvikling og ledelse (FKM-LM-70 8l FKM-LM-74)

Læringsaktiviteter for å oppnå kompetansekravene i de felles kompetansemålene:

- E-læring (kompetanseportal, nettkurs i regi av Dnlf)
- Kurs i administrasjon og ledelse
- Kommunikasjonskurs – «Fire gode vaner»
- Innføringskurs I og II
- Grunnkurs I-V
- Terapikurs (kan velges blant flere godkjente kurs)
- Farmakologi (kan velges blant flere godkjente kurs)
- Intoksikologi (kan velges blant flere godkjente kurs)
- AHDH kurs
- Internundervisning med tema relevant for felles kompetansemål
- Veiledning/supervisjon
- Gruppeveiledning jf. over
- Prosjektoppgave i kunnskap og forbedring

- Tverrfaglig simulering
- Introduksjonsdager på sykehus
- Fagdager og samhandlingskonferanser med førstelinjetjenesten
- Nasjonale faglige retningslinjer
- Prioriteringsveileder i TSB (med deltakelse i inntaksvurderinger sammen med ruskoordinator/spesialist i rus- og avhengighetsmedisin. RUS 022)

Utdanningsutvalg og utdanningsansvarlig overlege

Utdanningsutvalgets oppgaver:

Utdanningsutvalget ivaretar LIS sine interesser og påser at gjeldende anbefalinger vedrørende veiledning og øvrige utdanningsaktiviteter følges. Det vil til enhver tid være minimum én veileder og 1 LIS representert. Utdanningsansvarlig overlege er leder for utdanningsutvalget.

Utdanningsutvalget vil på vegne av avdelingsledelsen utarbeide en utdanningsplan for avdelingen i henhold til læringsmål for LIS. Utdanningsutvalget har ansvar for å oppnevne en fast veileder for den enkelte LIS og være bindeleddet mellom LIS, veileder og avdelingens ledelse.

Utvalget vil sette sammen en plan for veiledning og veiledningsgrupper.

Som del av avdelingens utdanningsplan tilrettelegger utdanningsutvalget avdelingens internundervisning med relevant innhold. Tema fra felles kompetansemoduler vil med jevne mellomrom diskuteres i internundervisningen, og utdanningsutvalget vil ha et ansvar for at læringsmetodene som brukes i internundervisningen gir rom for refleksjon, interaktivitet og feedback.

Utdanningsansvarlig overlege sin funksjon i klinikken

Har et hovedansvar for kvalitetssikring, koordinering og administrering av utdanningen på avdelingen, der ansvarlig leder ikke selv kan ivareta denne rollen på en tilfredsstillende måte. Dette innebærer bl.a. følgende oppgaver:

- Leder av Utdanningsutvalget som er felles for PSK, NPS og ISP.
- Deltar i Regionalt Utdanningsråd/-nettverk.
- Innkaller til møter i Utdanningsutvalget den første tirsdag i hver måned, men hyppigere ved behov.

- Planlegger og følger opp gjennomføring av obligatorisk LIS-undervisning.
- Deltar på kurs for kompetanseheving av utdanningsansvarlige overleger.
- Skal bidra til kompetanseoverføring til alle leger i egen avdeling.

Utdanningsutvalgets sammensetning per 01.11.22:

Leder/Utdanningsansvarlig overlege:

Sigmund Erling Bjørhovde, spesialist i voksenpsykiatri og allmennmedisin, Psykiatrisk Klinik Helse Førde. Seksjonsleder for behandlerseksjonen ved Psykiatrisk Klinik.

Kaj Espen Nyland, spesialist i rus og avhengighetsmedisin og spesialist i voksenpsykiatri, Psykiatrisk Klinik Helse Førde. Medisinsk faglig rådgiver ved Psykiatrisk Klinik.

Gro Selås, spesialist i voksenpsykiatri (+ spesialområde alderspsykiatri), Indre Sogn Psykiatrisenter Helse Førde

Jose Fernando Arango Restrepo, Lege i spesialisering i voksenpsykiatri, Psykiatrisk Klinik Helse Førde (LIS representant i Utdanningsutvalget for samtlige læringsarenaer).

Forskning

Forskningsgruppe for psykiske lidelser og rus (PHR) forsker på samarbeidsrelasjoner i behandling, klinisk tilbakemelding for kvalitetsforbedring, reell og realistisk brukermedvirkning, innovasjon og implementering, og på sammenhengen mellom psykisk og somatisk helse.

Helse Førde opprettet PHR ved styrevedtak i samarbeid med Høyskolen i Sogn og Fjordane (nå Høyskolen på Vestlandet), som tematisk satsing i 2014. Helse Førde sikrer basisfinansiering over hele satsingsperioden, i første omgang ut 2020 før evaluering, og høyskolen har bidratt med prosjektfinansiering. Forskningsgruppen samarbeider ellers tett med Institutt for klinisk psykologi ved Universitetet i Bergen rundt doktorgradsutdanningen.

Klinikken har psykolog med fullført doktorgrad i Norge og overlege med doktorgrad fra Tyskland. I tillegg flere (psykologer) i doktorgradsforløp og psykologspesialist med professorkompetanse.

For å oppnå grunnleggende kunnskaper i biomedisinske og psykiatriske evaluerings- og forskningsmetoder, slik at LIS skal lære å forstå og anvende metoder for egenkontroll, evaluering og kvalitetssikring – så må LIS ha tilstrekkelig kunnskap til å forstå begreper og metoder som brukes i vitenskapelige artikler. LIS vil få innføring i prinsipper for vitenskapelig publisering og få tilrettelagt arbeidssituasjonen slik at det tillates regelmessig oppdatering i status for relevant forskningsfront.

Klinikken vil kunne legge til rette for LIS som ønsker å delta i forskning eller begynne i doktorgradsforløp. Lokal professorkompetanse og PHR, samt eksterne samarbeidspartnere, er ressurser som vil kunne gjøres tilgjengelig for LIS i forskning.

Lokal (og ekstern) kompetanse vil benyttes for å sikre læringsmål knyttet til forskning, bl.a. ved at forskning kommer inn i den obligatoriske LIS-undervisning, i tillegg til at LIS vil tilegne seg kunnskap i løpet av de obligatoriske grunnkurs i psykiatri. Det er en målsetning at forskning skal bli en mer integrert del av den kliniske hverdagen ved Psykiatrisk Klinik.

Individuell utdanningsplan

Ved ansettelse vil det utarbeides en individuell utdanningsplan for lege i spesialisering (LIS 3), hva LIS skal gjennomføre (læringsmål, læringsaktiviteter og læringsarenaer), basert på hvor i utdanningsforløpet LIS starter. Den individuelle utdanningsplanen utarbeides av LIS i samarbeid med veileder og eventuelt utdanningsansvarlig overlege. Planen skal godkjennes av leder.

Simulering og ferdighetstrening

Sammen med spesialist opplæring i strukturerte intervju – og skåringsverktøy. Opplæring i suicidalrisikovurdering.

Simulering i opplæring av ECT.

Simulering i gjennomføring av tvangstiltak: beltelegging, tvangsmedisinering og konflikthandtering.

Grupper og rollespill (Innføring i terapiformer: kognitiv/psykodynamisk/gruppe.

Øve på kliniske situasjoner: Innkomst, utskrivningssamtale, suicidal- risikovurdering).

Følgevakter før selvstendig vakt.

Tillitsvalgte

YLF er en undergruppe av Den Norske Legeforening, og representerer alle leger i spesialisering (LIS) i Helse Førde som er medlem av Den Norske Legeforening. YLF er representert i Helse Førde med en Foretakstillitvalgt og en Hovedtillitsvalgt. Dette i tillegg til tillitsvalgte på klinikknivå og avdelingsnivå.

YLF har et tett samarbeid med overlegeforeningen, og sammen representerer de Den norske Legeforeningen. YLF jobber for å sikre gode og trygge arbeidsvilkår for unge leger, og for å sikre at Helse Førde utdanner gode spesialister for fremtiden.

Kontakt

Direktør Psykisk Helsevern: Børge Tvedt

Utdanningsansvarlige overleger: Sigmund Erling Bjørhovde og Kaj Espen Nyland